

změny místa dokázati mohou. Toto nařízení nevztahuje se však na případy, když někdo má pozemky, ku kterým se jen překročením celní čáry dostati může a jen za účelem zdělání jich aneb dopravy jich plodin po obyčejných, přímých cestách a za obvyklé denní doby přes celní čáru na tyto pozemky z celního obvodu aneb do něho se ubírá a v něm se zdržuje (nejvyšší rozh. ze dne 6. září 1853; min. nař. ze dne 12. září 1853 č. 179 ř. z.).

III. Vojenské osoby a vojenští úředníci každé třídy, kteří z území, ze svazku celního vyjmutého, aneb z ciziny přicházejí, nechť cestují za služebními nebo soukromými záležitostmi, jsou jako každý jiný cestující povinni bezprostředně před překročením celní čáry k nejbližšímu celnímu úřadu se dostaviti, své listiny cestovní tam předložiti a svá zavazadla předepsanému celnímu řízení podrobiti. Pakli však kurýrovi nebo jiné ve službě cestující vojenské osobě dle výkazu pochodu neb rozkazu co možná největší rychlost na cestě za povinnost uložena jest a nejbližší pohraniční úřad celní ani bezprostředně u celní čáry, ani na silnici se nenalézá, jest též sice sprostěn povinnosti ku pohraničnímu úřadu se dostaviti, jest však povinen, veze-li s sebou věci celní podrobené tyto buď v cizině zanechat aneb opovědnímu stanovišti na celní čáře se nalézajícímu k zapечатění a dalšímu dopravení na pohraniční celní úřad odevzdati (§ 1 oběž. nař. min. války ze dne 18. srpna 1849 č. 929 č. 368 ř. z., vydaného na základě nejv. rozh. ze dne 14. srpna 1849).

IV. Známým a jistým osobám může se, pakli maličkosti s sebou mají a tyto na opovědním stanovišti dokonale vysvětlí, přechod a doprava až ku celnímu úřadu bez průvodu povoliti. Též cestující, kteří pasem dle předpisu opatřeni jsou, z pravidla se nedoprovázejí. Pakli však se na opovědním stanovišti průvod za nutný uzná, má tento vždy bez průtahu předsevzat býti (§ 30 cel. a. mon. ř.).

V. Od kontroly osvobozena jsou panující knížata a jich bezprostřední družina, dále vojenské sbory armádní na pochodu se nalézající ve příčině válečných potřeb a zavazadel, která bezprostředně s sebou vezou; nejsou též podrobeny žádnému z výkonů úředních, které opovědním stanovištím jakož i pohraničním celním úřadům vůbec pro vstup do celní čáry přikázány jsou.

Kontrola státního dluhu.

§ 22 základního státního zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 171 ř. z. ustanovuje, že kontrola státního dluhu zastupitelstvími vykonávána a zvláštním zákonem stanovena býti má. Toto ustanovení bylo svého času do zákona o zastupitelství říšském proto vzato, jelikož s ohledem na poměr k Uhrám otázka kontroly státního dluhu se týkající a celá správa jeho předmět dohodnutí obou polovic říše tvořiti měla a proto tehdy, kdy se žádné dohodnutí ještě nestalo, do zmíněného státního základního zákona žádné konečné ustanovení o kontrole státního dluhu přijato býti nemohlo; následkem toho byl též do zmíněného zákona výraz »kontrolu zastupitelstvími vykonávati«¹ přijat, jelikož se k tomu hledělo, aby se zastupitelstvím obou polovic říše kompetence ohledně vykonávání této kontroly propůjčila.

Při projednávání otázky, komu správa státního dluhu přísluší, objevil se ihned rozdíl mezi nezaloženým a založeným dluhem. Ohledně dluhu nezaloženého nemohlo býti pochybnosti o tom, že celá správa jest záležitostí říšského finančního ministerstva, jelikož zákon o přispívání Uher

ku státnímu dluhu nařizuje, že nezaložený dluh solidárnímu ručení obou říšských polovin podřízen jest. Méně jasný byl poměr ohledně správy založeného dluhu, poněvadž Uhry k němu nepřispívají ve společném poměru kvotním, nýbrž jen jistý stanovený příspěvek platí; jinak ale obsahuje dotyčná smlouva ustanovení, které k tomu poukazuje, že správa státního dluhu jest záležitostí společného ministerstva. Z ostatních ustanovení smlouvy s Uhry učiněné dále vysvítá, že celé zákonodárství o založeném státním dluhu jako takovém záležitostí této polovice říše jest, jelikož Uhry jen přesně stanovený, žádné změně nepodléhající příspěvek platiti mají. Na základě těchto zásad ponechána správa státního dluhu provisorně a s výhradou pozdějších rozhodnutí říšské rady společnému ministerstvu, které řídící se tímto názorem přijalo do rozpočtu pro rok 1868, svého času delegacím předloženého, útraty správy jak nezaloženého tak i založeného státního dluhu. Delegace uherská uznala výslovně ohledně nezaloženého státního dluhu, že útraty správy nezaloženého dluhu obě části ve stávajícím poměru kvotním nésti mají; naproti tomu však prohlásila, že toto rozhodnutí a ustanovení o tom nikoliv od ní, nýbrž jen od zastupitelstev obou říšských polovic vyjítí může, poněvadž delegace o ničem rozhodnouti nemohou, co jim formálně a výslovně přiděleno nebylo, a že by proto o tom teprve dohodnutí mezi oběma polovinami říše státi se muselo. Co se založeného dluhu státního týče, vyslovila se uherská delegace v témž smyslu, že sice uznává, že nárok na příspěvek k těmto útratám se strany Uher oprávněn jest, že však to není záležitostí delegace, nýbrž opět věci dohodnutí mezi oběma polovinami říše. Zákony o kontrole nezaloženého dluhu jsou tudíž výsledkem dohodnutí s Uhry docíleného, které ustanovuje, že na dotyčné útraty správy tato polovice říše 70⁰/₀, 30⁰/₀ pak Uhry platit mají a které obsahuje dále ustanovení o zřízení kontrolních komisí. Funkce těchto kontrolních komisí jsou v podstatě úplně dle toho vyměřeny, co ve všeobecném zákoně o dřívějších komisích ustanoveno bylo. Úkol těchto kontrolních komisí obmezuje se ovšem jen na to, že ku dodržení norem, ohledně nezaloženého dluhu předepsaných, přihlížejí, aby totiž větší obnos se nevydal, aby dále zákon ohledně poměru mezi oběhem salinek a státovek se zachovával a aby tyto komise častější kontrolou o tom se přesvědčily.

Co se týče zákona o správě a kontrole ohledně založeného státního dluhu, měly se věci jinak. Uhry platí pouze přesně ustanovený příspěvek a nemají proto — jak již podotknuto — na zákonodárství ohledně založeného státního dluhu žádného vlivu. Uhry mají pouze právo přihlížeti k tomu, aby placeného příspěvku skutečně na státní dluh, jako takový použito bylo. Zmíněné dohodnutí samy ustanovuje v prvním díle, že se funkce říšského finančního ministerstva, co se založeného dluhu týče, na přejímání státních peněz, jich zapisování do knih, účtování a na vynakládání potřeb zákonem ustanovených obmeziti má. Naproti tomu bylo výslovně vymíněno, že všechny operace úvěrní a zákonodárství ohledně státního dluhu výhradně a jediné věci říšské rady jsou. Druhé ustanovení onoho dohodnutí pouze praví, že uherská kontrolní komise na správu založeného dluhu státního jiného vlivu míti nemá, než se přesvědčiti, zda-li příspěvku, který Uhry zaplatily, skutečně ku zaplacení úroků státního dluhu použito bylo. Konečně uznaly Uhry v tomto dohodnutí, že země koruny uherské též příspěvky ku správě založeného státního dluhu platiti povinny jsou, řídily se však tím názorem, že, jelikož se o žádnou společnou záležitost nejedná,

více od nich žádáno býti nemůže než, aby takový příspěvek ku správním útratám platily, který je v témž poměru, jako jejich příspěvek ku veškerým úrokům státního dluhu. Při jednáních a debatách v říšské radě činily se předloženým návrhům zákona ohledně nezaloženého i založeného dluhu vážné námitky. Nicméně byl však zákon ze dne 10. června 1868 č. 53 ř. z. přijat a obsahuje následující podstatná ustanovení:

I. Správa společného nezaloženého dluhu.

Správa tato byla říšskému ministerstvu financí svěřena. Výlohy a odměny s děláním státovek a lístků mincovních, s mařením jich a s manipulací touto spojené, zapravují království a země na říšské radě zastoupené 70 procenty a země koruny uherské 30 procenty. Změnou státovek a lístků mincovních, jíž čas od času jest potřeba, vzejde státu užitek ten, že lístky a noty z oběhu vzaté z pravidla všechny se nevymění. Užitek tímto způsobem státu vzcházející plyne do fondu ku zmenšení výloh, na hotovení a upravení známek peněžních. Zbylo-li by v tomto fondu při zakládání známek peněžních něco, bude z toho náležitosti 70% královstvím a zemím v radě říšské zastoupeným a 30% zemím koruny uherské (§ 1., 2., 5. cit. zákona).

II. Kontrola správy společného nezaloženého dluhu státního.

Pro kontrolu správy společného nezaloženého dluhu zvolí jak rada říšská pro království a země v ní zastoupené, tak i uherský sněm říšský pro země koruny uherské komisi zvláštní, skládající se ze šesti členů a tří náhradníků.

1. Ustavení se komise rakouské říšské rady. Členové komise této zvolí se na celou dobu, po kterou trvá mandát sněmovny poslanecké, a vykonávají svůj úřad, i kdyby sněmovna poslanecká byla rozpuštěna, nebo doba její funkce pominula, dotud, až shromážděná rada říšská nové volby předsevezme. Do ústřední komise rady říšské volí se dva členové a jeden náhradník ze sněmovny panské a čtyři členové a dva náhradníci ze sněmovny poslanecké. Komise rady říšské zvolí ze sebe presidenta a jeho náměstka nadpoloviční většinou hlasů. Přestane-li některý člen komise býti členem rady říšské, nebo vzdá-li se zatím svého mandátu v komisi, aneb vzejde-li mu nějaká trvalá překážka, pro kterou nemůže funkcí svých v komisi vykonávati, povolá se na jeho místo náhradník (§ 9, 10, 11 cit. zák.).

2. Obor působnosti. Úkolem kontrolní komise jest:

a) aby, spravujíc se náležitými pravidly kontrolními, přihlížela k tomu, aby suma v oběh daných známek peněžitých, totiž státovek a lístků mincovních nevykročovala z nejvyšší míry obojí legislativou stanovené;

b) aby kontrolovala zásobu a děláním státovek a lístků mincovních, jakož i maření jich, vezmou-li se z oběhu;

c) aby k tomu přihlížela, by zachován byl poměr v § 5 zákona ze dne 24. prosince 1867 č. 3 ř. z. na r. 1868 mezi parciálními poukázkami hypotečními a mezi státovkami stanovený;

d) aby kontrolovala vydávání parciálních poukázek hypotečních, jak nařízeno bylo zákony vydanými dne 17. listopadu 1863 (č. 98 ř. z.) a dne 19. února 1864 (č. 19 ř. z.);

e) aby koncem každého měsíce vyhlášovala v úřední části »Viedeň-

ských Novin» výkaz, kolik jest v oběhu parciálních poukázek hypotečních, státovek a listků mincovních.

3. Jednací styk s říšským ministerstvem financí. Říšské ministerstvo financí a orgánové jemu podřízené jsou povinni o všech agendách k jich řádné působnosti náležejících každé komisi kontrolní přímo každé chvíli náležitá vysvětlení podávati, knihy a účty k nahlédnutí vyložiti, revisi povolit a zprávy a výkazy, jichž ku kontrole potřebí, v pravý čas předložiti. Každá komise má tedy právo, kdykoliv na říšském ministru financí žádati, aby vše opatřil, čeho ku plnění povinností její je potřebí. Každá komise jest zmocněna jmenovati říšskému ministru financí pomocníky, jichž má zapotřebí a žádati, aby jí byli přidáni (§ 21, 22 cit. z.).

4. Jednací styk se zákonodárnými sbory. Každá komise může, kdykoliv se jí vidí býti příhodným, a jest povinna alespoň jednou za rok podati příslušnému sboru zákonodárnému zvláštní zprávu o činnosti své a navrhnouti čeho třeba. Komise kontrolní rady říšské může se stýkati a sobě dopisovati jediné s radou říšskou, se říšským ministrem financí, s ministrem financí království a zemí v radě říšské zastoupených a s uherskou komisí kontrolní.

III. Co se týče správy a kontroly konsolidovaného dluhu státního, jakož i nákladu správy této, bylo ministerstvo království a zemí v radě říšské zastoupených zmocněno, by učinilo s ministerstvem zemí koruny uherské úmluvu. Jelikož úmluva v zákoně dne 10. června 1868 č. 54 ř. z. s ministerstvem zemí koruny uherské ve příčině správy konsolidovaného dluhu státního a ve příčině zapravování nákladů správních k místu nepřišla, bylo zákonem ze dne 13. dubna 1870 č. 57 ř. z. ustanoveno toto: Hospodaření s konsolidovaným dluhem státním a správu toho dluhu vezme na se ministerstvo financí království a zemí v radě říšské zastoupených. Zemím koruny uherské zůstává se na vůli, aby si zjednaly jistotu, že sumy roční, které z těchto zemí říšským ministerstvem financí správě finanční se odvedou, vynaloží se k tomu, k čemu se dle zákona vynaložiti mají. Tímto zákonem nemění se ničeho ani na povaze dluhu státního ani na závazcích zemí zdejších (§§ 1, 2, 3 cit. z.).

Kontrola v právu finančním.

I. Pojem.

V rakouském finančním právu shledáváme dvojí kontrolu, přímou a nepřímou. Přímou kontrolou jest onu úřední činnost všech finančních úřadů a orgánů rozuměti, která k tomu směřuje, aby dávce podrobená jednání, která buď vůbec zpoplatněna nebyla nebo jen nedostatečně, se objevila a tak poplatku povinnému podrobila, kdežto nepřímá kontrola takovou činnost v sobě zavírá, která četné záznamy o zaplacených dávkách vedené (rejstříky a denníky vybírajících úřadů, záznamy živnostníky dani povinnými vedené) a dále rozhodnutí ohledně trvání a sumy dávky úřady vynešená zkouší. Tato nepřímá kontrola nazývá se obyčejně »*censurou*« oproti přímé kontrole, kteráž výrazem *k o n t r o l a* obyčejně se rozumí. Tímto způsobem bude též zde mezi kontrolou a censurou rozeznáváno. Kdežto censura stejnoměrné zařízení v sobě chová — provádí se v účetních odděleních finančního ministerstva pro přímé daně, poplatky, potravní daně a clo — jest kontrola dle způsobu jednotlivých dávek různá. Kontrola, která v oboru přímých daní málo jest vyvinuta, jest jediné v oboru poplatků a daní z tržby cenných papírů, pak v oboru spotřebního kolku,